

Издање теренске грађе
Fieldwork material

393:303.442.23-028.16(497.13)“1986/1991”
393.94(=163.41/.42):303.442.23-028.16(497.13)“1986/1991”

„Jedinstvo“ (terenska građa iz Hrvatske)

Dražen Nožinić

U periodu od 1986. do 1991. godine na području Hrvatske obavljena su terenska istraživanja u okviru kojih su prikupljeni podaci o pogrebnim običajima Hrvata, Srba, Čeha, Slovaka, Lemka i Mađara. Zabilježen je niz načina kojima se teškom bolesniku nastojalo olakšati i ubrzati umiranje. Kod jednog dijela Hrvata (Lika, Kordun, Banija, Pokuplje kod Petrinje, Pokuplje i Posavina kod Siska, jugozapadna Slavonija), te samo u jednom slučaju kod Srba (u Uštici kod Novske), zabilježeno je da se u ovu svrhu uz teškog molilo posebnu molitvu zvanu „Jedinstvo“. U radu se donosi 14 varijanti ove narodne molitve kojom se teškom bolesniku nastojalo pomoći ili da izdahne ili da ozdravi.

Ključne riječi: „Jedinstvo“, narodna molitva, pogrebni običaji, olakšavanje umiranja, Hrvatska.

Tokom istraživanja pogrebnih običaja Hrvata, Srba, Čeha, Slovaka, Lemka i Mađara u Hrvatskoj (1986–1991), pri kojima su se koristile upitnice *Etnološkog atlasa Jugoslavije*, zabilježen je niz načina kojima se teškom bolesniku nastojalo olakšati i ubrzati umiranje. Kod jednog dijela Hrvata (Lika, Kordun, Banija, Pokuplje kod Petrinje, Pokuplje i Posavina kod Siska, jugozapadna Slavonija), te samo u jednom slučaju kod Srba (u Uštici kod Novske), zabilježeno je da se u ovu svrhu uz teškog bolesnika molilo posebnu molitvu zvanu „Jedinstvo“.

Istraživanjem je utvrđeno da je „Jedinstvo“ u prošlosti bilo poznato i Srbima u Jasenovcu (Novska), te Hrvatima u okolici Otočca (Križ Kamenica), Slunja (Drežnik Grad, Rakovica, Tatar Varoš, Cetingrad, Hrvatski Blagaj), Petrinje (Glinska Poljana, Mala Gorica, Brest Pokupski, Sibić, Strašnik, Prnjavor Čuntički, Madžari, Letovanci), Siska (Stari Brod, Letovanić, Martinska Ves Desna, Žirčica, Strelečko, Crnac, Komarevo Gornje, Veliko Svinjičko, Bobovac)

i Novske (Jasenovac).¹ U vrijeme istraživanja (1986–1991) u većini ovih sela više nije bio moguće pronaći žene koje su znale moliti „Jedinstvo“ (u Žirčici su, na primjer, navodili da je posljednja žena koja je to znala umrla krajem 1970-ih). U ovim se selima moglo zabilježiti tek nekoliko podataka o „Jedinstvu“. U Rakovici (Slunj) „Jedinstvo“ su molile žene u grupi, a ono se, osim teškom bolesniku, molilo i u procesijama u slučajevima dugotrajne suše, te za mir. U Tatar Varoši pet-šest žena molilo je „Jedinstvo“ pokraj bolesnika da on lakše umre. Govorilo se da će bolesnik umrijeti ako se one zabune pri molitvi, a ako ne, da će ozdraviti (u Križ Kamenici su govorili da bolesnik neće umrijeti ako se onaj tko uz njega moli „Jedinstvo“ zabunio, a da će umrijeti ako se nije zabunio). U Sibiću, Madžarima (ovdje su molile tri žene zajedno) i Letovancima oni koji su molili „Jedinstvo“ nisu su smjeli zabuniti. Ako bi se zabunili, bolesnik bi se dugo mučio i teško umirao. U Letovancima su „Jedinstvo“ molili i u sprovodu, u crkvi i na svece. U Bobovcu je onaj tko je započeo moliti „Jedinstvo“ morao i završiti, a u Strelečkom „Jedinstvo“ nije smjela početi osoba koja ga nije znala završiti.

„Jedinstvo“ se sastoji od kratkog uvodnog dijela (iako ne u svim zapisanim primjerima) iza kojeg slijedi pitanje. Na to pitanje se da odgovor, pa se ponovi uvodni dio. Nakon toga slijedi novo pitanje, da se odgovor, te se ponove odgovor na prvo pitanje i uvod. Zatim se postavi treće pitanje, da se odogovor i ponovi sav prethodni tekst itd., sve do broja 13. Ponegdje se onda čitavo „Jedinstvo“ još molilo od broja 13 unatrag (npr. u Brestu Pokupskom).

Kazivačica Manda Perković iz Strelečkog kod Siska (rođ. 1900. u zaselku Jelvica, selo Križpolje kod Otočca) naučila je moliti „Jedinstvo“ u Lici, još dok je bila djevojčica (u Strelečko se preselila 1920). U vreme istraživanja (1987) ona ga je još uvijek molila uz teške bolesnike u Strelečkom, ali je navodila da se „Jedinstvo“ koje je ona molila razlikovalo od onoga koji su molili u Strelečkom. „Jedinstvo“ nije smio započeti netko tko ga nije znao završiti (isto su tvrdile i žene iz Strelečkog za svoje „Jedinstvo“). Molilo se kad je bolesnik već zamuknuo, no duša mu ipak nije izlazila van, pa bi ga se položilo na plahu na podu i uz njega bi se molilo. U Jelvici su „Jedinstvo“ molili ovako:

Jedan Bog, jedinstvo jedan Bog.
Dva su stabla pod nebom,
Jedinstvo jedan Bog i Svetom Divom Marijom.
Tri su Božja patrijarka, Isak, Jakov i Abrama,

¹ Istraživanjem je također utvrđeno da kod Hrvata „Jedinstvo“ nije bilo poznato u Gustelnici, Kozjači, Maloj Buni, Okuju, Šestak Brdu, Buševcu i Strmcu Bukevskom (Velika Gorica), Gornjoj Bučici i Gornjem Taborištu (Glina), Hrvatskom Čuntiću (Petrijnja), Lekeniku, Brkiševini, Željeznom Desnom, Lukavcu Posavskom i Šašu (Sisak), Jazavici i Borovcu (Novska), Zrinskom Topolovcu, Domankušu i Patkovcu (Bjelovar), Bolfanu (Ludbreg), Ladislavu Sokolovačkom, Maloj Mučnoj i Jagnjedovcu (Koprivnica).

Od mila Boga odabrana,
Dva su stabla pod nebom,
Jedinstvo jedan Bog i Svetom Divom Marijom.
Četiri su `vangelista, Ivan, Luka, Marko, Mate,
Tri su Božja patrijarka, Isak, Jakov i Abrama,
Od mila Boga odabrana,
Dva su stabla pod nebom,
Jedinstvo jedan Bog i Svetom Divom Marijom.
Pet je rana na Bogu, na Isus našem,
Četiri su `vangelista, Ivan, Luka, Marko, Mate,
Tri su Božja patrijarka, Isak, Jakov i Abrama,
Od mila Boga odabrana,
Dva su stabla pod nebom,
Jedinstvo jedan Bog i Svetom Divom Marijom.
Šest je kamena vodenih,
Pet je rana na Bogu, na Isus našem,
Četiri su `vangelista, Ivan, Luka, Marko, Mate,
Tri su Božja patrijarka, Isak, Jakov i Abrama,
Od mila Boga odabrana,
Dva su stabla pod nebom,
Jedinstvo jedan Bog i Svetom Divom Marijom.
Sedam radosti žalosti preblazene Djevice Marije,
Šest je kamena vodenih,
Pet je rana na Bogu, na Isus našem,
Četiri su `vangelista, Ivan, Luka, Marko, Mate,
Tri su Božja patrijarka, Isak, Jakov i Abrama,
Od mila Boga odabrana,
Dva su stabla pod nebom,
Jedinstvo jedan Bog i Svetom Divom Marijom.
Osmera su nebesa, od miloga do Boga,
Sedam radosti žalosti preblazene Djevice Marije,
Šest je kamena vodenih,
Pet je rana na Bogu, na Isus našem,
Četiri su `vangelista, Ivan, Luka, Marko, Mate,
Tri su Božja patrijarka, Isak, Jakov i Abrama,
Od mila Boga odabrana,
Dva su stabla pod nebom,
Jedinstvo jedan Bog i Svetom Divom Marijom.
Devet je kor anđelov,
Osmera su nebesa, od miloga do Boga,
Sedam radosti žalosti preblazene Djevice Marije,

Šest je kamena vodenih,
 Pet je rana na Bogu, na Isus našem,
 Četiri su 'vangelista, Ivan, Luka, Marko, Mate,
 Tri su Božja patrijarka, Isak, Jakov i Abrama,
 Od mila Boga odabrana,
 Dva su stabla pod nebom,
 Jedinstvo jedan Bog i Svetom Divom Marijom.
 Deset je Božjih zapovidi,
 Devet je kor anđelov,
 Osmera su nebesa, od miloga do Boga,
 Sedam radosti žalosti preblazene Djevice Marije,
 Šest je kamena vodenih,
 Pet je rana na Bogu, na Isus našem,
 Četiri su 'vangelista, Ivan, Luka, Marko, Mate,
 Tri su Božja patrijarka, Isak, Jakov i Abrama,
 Od mila Boga odabrana,
 Dva su stabla pod nebom,
 Jedinstvo jedan Bog i Svetom Divom Marijom.
 Jedanaest je djev umiljatih,
 Deset je Božjih zapovidi,
 Devet je kor anđelov,
 Osmera su nebesa, od miloga do Boga,
 Sedam radosti žalosti preblazene Djevice Marije,
 Šest je kamena vodenih,
 Pet je rana na Bogu, na Isus našem,
 Četiri su 'vangelista, Ivan, Luka, Marko, Mate,
 Tri su Božja patrijarka, Isak, Jakov i Abrama,
 Od mila Boga odabrana,
 Dva su stabla pod nebom,
 Jedinstvo jedan Bog i Svetom Divom Marijom.
 Dvanaest je Božjih apostolov,
 Jedanaest je djev umiljatih,
 Deset je Božjih zapovidi,
 Devet je kor anđelov,
 Osmera su nebesa, od miloga do Boga,
 Sedam radosti žalosti preblazene Djevice Marije,
 Šest je kamena vodenih,
 Pet je rana na Bogu, na Isus našem,
 Četiri su 'vangelista, Ivan, Luka, Marko, Mate,
 Tri su Božja patrijarka, Isak, Jakov i Abrama,
 Od mila Boga odabrana,

Dva su stabla pod nebom,
 Jedinstvo jedan Bog i Svetom Divom Marijom.
 Trinaest je sam jedini Bog i Svetom Divom Marijom, amen!

U Gornjem Lađevcu kod Slunja za teškog bolesnika desetak djevojčica starih od sedam do deset godina obukle bi se u bjelinu pa *puzale* (klečeći obilazile) oko oltara u crkvi i molile:

Jedinstvo je jedan Bog,
 Bog budi š njome (š njime).
 Kaži dite, što je jedan?
 Jedinstvo je jedan Bog.
 Kaži dite, što su dva?
 Dva su stabla pod Bogom,
 Jedinstvo je jedan Bog,
 Budi Bog š njome.
 Kaži dite, što su tri?
 Tri su božja patrijarha, Abram, Izak i Jakov,
 Dva su stabla pod Bogom,
 Jedinstvo je jedan Bog,
 Budi Bog š njome.
 Četiri su evanđelista, Ivan, Luka, Marko, Mate...
 Pet je rana na Bogu...
 Šest je studnik kamenova...
 Sedam je žalosti radosti Blažene Djevice Marije...
 Osmera su nebesa, do miloga Boga, do Isusa našega...
 Devet je kora anđela...
 Deset je Božjih zapovidi...
 Jedanaest je djevi umiljeni'...
 Dvanaest je Božji' apostola...
 Trinaest je jedan Bog,
 Na visoko sidi, na široko vidi,
 Svojim svetim krilom krili,
 Svima nam sriću dili.
 Amen!

U Kruškovači (Slunj) „Jedinstvo“ se molilo za one koji su dugo bili bolesni i mučili se. Sakupilo bi se više žena. Jedna je vodila molitvu, a ostale ponavljale za njom. Molilo se uz bolesnika da lakše umre. Ako bi se pri molitvi pogriješilo, to je značilo da će bolesnik umrijeti, a ako ne, da će ozdraviti:

„Kaži, dite, što je jedinstvo?“
 „Jedinstvo je Božje blaženstvo,
 Budi Bog s nami,
 Sveta Djeva Marija,
 I blažena nedilja.“
 „Kaži, dite, što su dvi?“
 „Dvi su table Isusove,
 I med njima sjedi sam Gospodin Bog,
 Budi Bog s nami,
 Sveta Djeva Marija,
 I blažena nedilja.“
 „Kaži, dite, što su tri?“
 „Tri su Božja patrijarha, Abram, Izak i Jakov,
 Dvi su table Isusove,
 I med njima sjedi sam Gospodin Bog,
 Budi Bog s nami,
 Sveta Djeva Marija,
 I blažena nedilja...
 Čet'ri su Božja 'vandelisti, Ivan, Luka, Marko i Matija...
 Pet je rana na Isusu, na Bogu našem...
 Šest je vod' kameni'...
 Sedam je žalosni radosni prečiste mlade Djevice Marije...
 Osam je kor anđelova...
 Devetera nebesa Bogu oko njega...
 Deset je Božjih zapovijedi...
 Jedanaest je djevica Bogu umiljeni'...
 Dvanaest je Božjih apostola...
 Trinaest je sam Gospodin Bog,
 Navisoko sidi, naširoko vidi,
 Svoju svetu slavu dijeli,
 Svakom Božjem kršćaninu,
 Koji na svijetu pravedno živi.
 Amen!“

U Cvitoviću (Slunj) žene su uz teškog bolesnika molile „Jedinstvo“ da on lakše umre:

„Kaži, dite, što je jedinstvo?“
 „Jedinstvo je jedan Bog,
 Bog budi s nama,
 I Sveta Djeva Marija,

S Mladom ned'ljom.“
 „Kaži, dite, što su dva?“
 „Dvi su table Isusove,
 Med njima je sam Bog,
 Bog budi s nama,
 I Sveta Djeva Marija,
 S Mladom ned'ljom.“
 „Kaži, dite, što su tri?“
 „Tri su Božja patrijarha, Abram, Izak i Jakov,
 Dvi su table Isusove,
 Med njima je sam Bog,
 Bog budi s nama,
 I Sveta Djeva Marija,
 S Mladom ned'ljom...
 Četiri su božja evanđelista, Ivan, Luka, Marko, Mateja...
 Pet je ran' Isusovi'...
 Šest je vod' studeni'...
 Sedam je sveti' sakramenat'...
 Osam je korov anđelov...
 Devetera su nebesa...
 Deset je Božjih zapovijedi...
 Jedanaest je blaženi' djevica...
 Dvanaest je Božjih apostola...
 Trinaest je sam Bog,
 Navisoko sidi, naširoko vidi.
 Amen!“

U Cepelišu (Petrinja) „Jedinstvo“ su molili ovako:

Putom ide malo dijete.
 Sastane ga sam Gospodin Bog:
 „Znaš li, dijete, što je prvo?“
 „Prvo je sam Gospodin Bog,
 Koji nas čuva i brani.“
 Putom ide malo dijete.
 Sastane ga sam Gospodin Bog:
 „Znaš li, dijete, što je drugo?“
 „Dvi su table Isusove,
 Jedinstvo jedan Bog,
 Koji nas čuva i brani.“
 Putom ide malo dijete.

Sastane ga sam Gospodin Bog:
 „Znaš li, dijete, što je treće?“
 „Tri su Božja patrijarka,
 Abram, Izak i Jakov...
 Četiri su Božja evangelista,
 Ivan, Luka, Marko, Mate...
 Pet je rana Isusovih...
 Šesto sudi kamen vodu nosi...
 Sedam žalosti radosti Majke Božje...
 Osmera su nebesa...
 Deveto je kor anđeoski...
 Deset je zapovijedi Božjih...
 Jedanaest je djevi umiljatih...
 Dvanaest je Božjih apostola...
 Trinaest je sam Gospodning Bog,
 Koji visoko sjedi, široko gleda.
 Amen!“

U Peckima (Petrinja) „Jedinstvo“ se molilo od jedan do dvanaest, a onda unatrag, obrnutim redosljedom. Onaj tko je molio „Jedinstvo“ uz bolesnika nije se smio zabuniti, jer onda bolesnik neće umrijeti i mučit će se:

„Ja sam Gospodin Bog tvoj,
 Nema drugih bogova uz mene!
 Kaži, dijete, što je jedinstvo?“
 „Jedinstvo je Bog jedini.“
 „Kaži, dijete, što su dvije?“
 „Dvije tajne svete slave,
 Križ koj' nas čuva i brani.
 Jedinstvo je Bog jedini.“
 „Kaži, dijete, što su tri?“
 „Tri su Božja patrijarha,
 Dvije tajne svete slave,
 Križ koj' nas čuva i brani,
 Jedinstvo je Bog jedini...
 Četiri su evanđelista,
 Ivan, Luka, Marko, Mato...
 Pet je rana na Isusu...
 Šest je kamenovanja...
 Sedam je žalosti Majke Božje...
 Osam je karanja anđeoskih...“

Devet je divljih uvjeta...
Deset je zapovijedi Božjih...
Jedanaest je dana Gospoda Boga...
Dvanaest je apostola na nebu...
Jedanaest je dana Gospoda Boga,
Deset je zapovijedi Božjih,
Devet je divljih uvjeta,
Osam je karanja anđeoskih,
Sedam je žalosti Majke Božje,
Šest je kamenovanja,
Pet je rana na Isusu,
Četiri su evanđelista,
Ivan, Luka, Marko, Mato,
Tri su Božja patrijarha,
Dvije tajne svete slave,
Križ koj' nas čuva i brani,
Jedinstvo je Bog jedini!“

U Selima (Sisak) „Jedinstvo“ su molili ovako:

Putom ide malo dete,
Sastane ga dragi Bog:
„Kaž' ti meni, malo dete,
Što je jedan?“
„Jedinstvo je sam Gospodin Bog.“
Putom ide malo dete,
Sastane ga dragi Bog:
„Kaž' ti meni, malo dete,
Što su dva?“
„Dve su table svetoslavne,
Jedinstvo je sam Gospodin Bog.“
Putom ide malo dete,
Sastane ga dragi Bog:
„Kaž' ti meni, malo dete,
Što su tri?“
„Tri su božja patrijarha, Abraham, Izak i Jakov,
Dve su table svetoslavne,
Jedinstvo je sam Gospodin Bog...
Četir' su evangelista, Ivan, Luka, Marko, Mato...
Pet je rana na Isusu...
Šest vrčev te vode,

Stvoril Ježuš vino z nje,
 Te majke galilenske vinca acetuje...
 Sedam Majke žalosti...
 Osam Majke radosti...
 Devet djevic okrunjenih...
 Deset Božjih zapovijedi...
 Jedanaest kor anđela...
 Dvanaest Božjih apostola...“
 Putom ide malo dete,
 Sastane ga dragi Bog:
 „Kaž' ti meni, malo dete,
 Što je trinaest?“
 „A trinaesto Bog sam,
 Visoko sedi, široko gleda,
 Nam Božju milošću deli.
 Amen!“

U Tišini Lijevoj (Sisak) „Jedinstvo“ se molilo i u vrijeme istraživanja u selu (1987). Kad se stiglo do broja 13, onda se cijelu molitvu ponovilo unatrag, od 13 do 1:

Išlo putom malo dete,
 Pitao ga sam Gospodin Bog:
 „Kaži mene, malo dete, šta je jedan?“
 „Jedinstvo je sam Gospodin Bog,
 I njegov presvetli slavni križ,
 Koji nas (h)rani i od zla brani,
 Bog budi z nama i preblažena Devica Marija.“
 „Kaži mene, malo dete, šta su dva?“
 „Dve su slavne table Bože,
 Jedinstvo je sam Gospodin Bog,
 Koji nas 'rani i od zla brani,
 Bog budi z nama i preblažena Devica Marija.“
 „Kaži mene, malo dete, šta su tri?“
 „Tri su Boži patrijarka, Isak, Jakov i Abraham,
 Dve su slavne table Bože,
 Jedinstvo je sam Gospodin Bog,
 Koji nas 'rani i od zla brani,
 Bog budi z nama i preblažena Devica Marija...
 Četiri su evanđeliste, Ivan, Luka, Marko i Mato...
 Pet je rana Isusovih...

Šest je vod kamena...
 Sedam je žalosti radosti Majke Bože...
 Osmara su nebesa...
 Devet je kor anđela...
 Deset je zapovedi Božih...
 Jedanaest je devi omiljene...
 Dvanaest je Boži učenika...“
 „Kaži mene, malo dete, šta je trinaest?“
 „Trinaest je sam Gospodin Bog,
 Koji gore nad nama stoji,
 Široko i visoko svoju ruku nad nama drži.
 Faljen Isus i Marija!“

I u Hrastelnici (Sisak) još uvijek su molili „Jedinstvo“ u vrijeme kad se u selu istraživalo (1988). Molilo ga se uz teškog bolesnika, a osoba koja je molila nije se smjela zabuniti:

Putom išlo malo dete,
 Sastao ga sam Gospodin Bog:
 „Kaži mi, malo dete, što je jedan?“
 „Jedan je jedinstvo, sam Gospodin Bog,
 Koji nam je bio u pomoći, sada vazda i u noći.“
 „Kaži, malo dete, što je dva?“
 „Dve su slavne table božje,
 Jedan je jedinstvo, sam Gospodin Bog,
 Koji nam je bio u pomoći, sada vazda i u noći.“
 „Kaži, malo dete, što je tri?“
 „Tri su boži patrijarha, Abram, Izak, sveti Jakob...
 Četiri su angelista, Ivan, Luka, Marko, Mato...
 Pet je ran' na Bogu, na Isusu našem...
 Šest je kamena vodenih (ili: krunenih devica)...
 Sedam je žalosti Blažene Device Marije...
 Osam je radosti Blažene Device Marije...
 Devet je krunenih anđela...
 Deset je zapovedi Božih...
 Jedanaest je kor anđeoski...
 Dvanaest je apostola Božih...“
 „Kaži, malo dete, što je trinaest?“
 „Trinaest je sam Gospodin Bog,
 Koji sedi visoko, gleda u nami na široko
 I svoju desnicu nad nama drži.
 Amen!“

„Jedinstvo“ u Budaševu (Sisak) nije smio moliti onaj koji ga nije znao izmoliti do kraja:

Putem ide malo dete,
 Njega pita Bog:
 „Kaži, malo dete, što je jedan?“
 „Jedan samo jedan Bog.“
 Putem ide malo dete:
 „Kaži, malo dete, što su dva?“
 „Dve su slavne table Bože,
 Jedan je samo Bog,
 Koji nam je bio u pomoći,
 I u danu i u noći.“
 Putem ide malo dete:
 „Kaži, malo dete, što su tri?“
 „Tri su evangelista, Isak, Abram i Jakov,
 Dve su slavne table Bože,
 Jedan je samo Bog,
 Koji nam je bio u pomoći,
 I u danu i u noći...
 Četiri su patrijarha, Ivan, Luka, Marko, Mato...
 Pet je rana Isusovih...
 Šest kamena voda nosi...
 Sedam je žalosti Majke Božje...
 Osam je radosti Majke Božje...
 Devet je svete devic...
 Deset je zapovedi Božih...
 Jedanaest je anđela...
 Dvanaest je apostolov...“
 „Kaži, malo dete, što je trinaest?“
 „Trinaest je sam Gospodin Bog,
 Koji nam je bio u pomoći,
 I u danu i u noći.
 Amen!“

Agata Nauković (rođ. 1909) iz Gornjih Cerovljana (Kostajnica) naučila je „Jedinstvo“ u Utolici kod Kostajnice. „Jedinstvo“ se molilo da netko lakše umre ili da se ženi olakša težak porod. Govorilo se da onaj tko svaki dan tri puta izmoli „Jedinstvo“, spasi tri duše iz čistilišta:

„Kaži, dite malo, što je jedinstvo?“
 „Jedinstvo je Bog jedini,

I križ sveti slavni,
 Koji nas čuva i brani,
 Budi Bog s nami.“
 „Kaži, dite malo, što su dva?“
 „Dvi su slavne svete tajne,
 Jedinstvo je Bog jedini,
 I križ sveti slavni,
 Koji nas čuva i brani,
 Budi bog s nami.“
 „Kaži, dite malo, što su tri?“
 „Tri su božja patrihara,
 Abran, Ižac i Jakov,
 Dvi su slavne svete tajne,
 Jedinstvo je Bog jedini,
 I križ sveti slavni,
 Koji nas čuva i brani,
 Budi Bog s nami...
 Četiri su božja angelista,
 Pet je rana Isusovih...
 Šest je kamen vodu pije...
 Sedam je kori anđelovski'...
 Osam je gospi žalosnije'...
 Devet je divi umiljenih...
 Deset je Božjih zapovijedi...
 Jedanaest je sudi i presudi...
 Dvanaest je Božjih apostola...“
 „Kaži, dite malo, što su trinaest?“
 „Trinaest, Bog sjedi na visoku,
 On gleda po široku,
 Bog Otac, Bog Sin, Bog Duh Sveti.
 Amen!“

„Jedinstvo“ se kod Hrvata u Uštici (Novska) molilo uz teškog bolesnika kad on nije mogao ispustiti dušu. Molilo se „...za neku zaštitu, jer to nije vračka“. Nije ga smio moliti tko ga nije znao završiti. „Jedinstvo“ je također trebalo izmoliti kad se što izgubilo (i onda bi se to našlo):

Putom ide malo dite.
 Susreo ga sam Bog, pitao ga sam Bog:
 „Kaži meni, blaženo dijete, što je jedinstvo?“
 „Jedinstvo je sam Bog jedini, Svetom Djevom Marijom,

Sveti križe slavni, koji nas čuvaš i braniš,
 Od svake 'ude stvari,
 Budi Bog s nami.“
 „Kaži meni, blaženo dite, što je drugo?“
 „Dvi stambole (ili: sambole) Isusove,
 Jedinstvo je sam Bog jedini, Svetom Djevom Marijom,
 Sveti križe slavni, koji nas čuvaš i braniš,
 Od svake 'ude stvari,
 Budi Bog s nami.“
 „Kaži meni, blaženo dite, što je treće?“
 „Tri patrijarka obrnarka,
 Dvi stambole Isusove,
 Jedinstvo je sam Bog jedini, Svetom Djevom Marijom,
 Sveti križe slavni, koji nas čuvaš i braniš,
 Od svake 'ude stvari,
 Budi Bog s nami...
 Četir' su evangelista, Ivan, Luka, Marko, Matija,
 Pet rana na Bogu, na Isusu našem...
 Šest voda kamenih...
 Sedam žalosti Blažene Djevice Marije...
 Osmera su nebesa...
 Devet koruša anđelskih...
 Deset zapovjedi Božjih...
 Jedanaest Djevi Marijini' (ili: Djevi umiljeni')...
 Dvanaest je apostolova...“
 „Kaži meni, blaženo dite, što je trinaesto?“
 Putom ide dite,
 Susreo ga sam Bog,
 Pitao ga sam Bog:
 „Kaži meni, blaženo dite, što je jedinstvo?“
 „Jedinstvo je sam Bog jedini,
 Svetom Djevom Marijom,
 Sveti križe slavni,
 Koji nas čuvaš i braniš,
 Od svake 'ude stvari.
 Budi Bog s name!“

Srbi u Uštici „Jedinstvo“ su molili ovako:

Putom išlo malo dijete,
 Pitao ga sam Bog jedini:

„Kaži što je prvo?“
„Prvo je sam Bog jedini,
Budi Bog s nami,
Koji nas čuva i brani,
Od svake lude stvari,
Budi Bog s nami.“
„Kaž', dijete, što je drugo?“
„Dvi su stambule Hristosove,
Sam Bog jedini,
Koji nas čuva i brani,
Od svake lude stvari,
Budi Bog s nami.“
„Kaž', dijete, što je treće?“
„Treće je tri patrijarka obrnarka,
Dvi su stambule Hristosove,
Sam Bog jedini,
Koji nas čuva i brani,
Od svake lude stvari,
Budi Bog s nami.“
„Kaž', dijete, što je četvrto?“
„Četvrto je četir' evangelista,
Ivan, Luka, Marko, Matija,
Treće je tri patrijarka obrnarka,
Dvi su stambule Hristosove,
Sam Bog jedini,
Koji nas čuva i brani,
Od svake lude stvari,
Budi Bog s nami.“
„Kaž', dijete, što je peto?“
„Peto je pet rana na Bogu,
Na Hristosu našem,
Hristos nam je dao svijeta,
Sam Bog dovijeka.
Bog je nama u pomoći,
Hristos telu daje moći.
Četvrto je četir' evangelista,
Ivan, Luka, Marko, Matija,
Treće je tri patrijarka obrnarka,
Dvi su stambule Hristosove,
Sam Bog jedini,
Koji nas čuva i brani,

Od svake lude stvari,
Budi Bog s nami.“
„Kaž', dijete, što je šesto?“
„Šesto je šest voda kameni',
Peto je pet rana na Bogu,
Na Hristosu našem,
Hristos nam je dao svijeta,
Sam Bog dovijeka.
Bog je nama u pomoći,
Hristos telu daje moći.
Četvrto je četir' evangelista,
Ivan, Luka, Marko, Matija,
Treće je tri patrijarka obrnarka,
Dvi su stambule Hristosove,
Sam Bog jedini,
Koji nas čuva i brani,
Od svake lude stvari,
Budi Bog s nami.“
„Kaž', dijete, što je sedmo?“
„Sedmo je sedam radosti i žalosti,
Prečiste Blažene Djevice Marije,
Šesto je šest voda kameni',
Peto je pet rana na Bogu,
Na Hristosu našem,
Hristos nam je dao svijeta,
Sam Bog dovijeka.
Bog je nama u pomoći,
Hristos telu daje moći.
Četvrto je četir' evangelista,
Ivan, Luka, Marko, Matija,
Treće je tri patrijarka obrnarka,
Dvi su stambule Hristosove,
Sam Bog jedini,
Koji nas čuva i brani,
Od svake lude stvari,
Budi Bog s nami.“
„Kaž', dijete, što je osmo?“
„Osmera su nebesa,
Sedmo je sedam radosti i žalosti,
Prečiste Blažene Djevice Marije,
Šesto je šest voda kameni',

Peto je pet rana na Bogu,
Na Hristosu našem,
Hristos nam je dao svijeta,
Sam Bog dovijeka.
Bog je nama u pomoći,
Hristos telu daje moći.
Četvrto je četir' evangelista,
Ivan, Luka, Marko, Matija,
Treće je tri patrijarka obrnarka,
Dvi su stambule Hristosove,
Sam Bog jedini,
Koji nas čuva i brani,
Od svake lude stvari,
Budi Bog s nami.“
„Kaž', dijete, što je deveto?“
„Deveto je koruš anđelovski,
Osmera su nebesa,
Sedmo je sedam radosti i žalosti,
Prečiste Blažene Djevice Marije,
Šesto je šest voda kameni',
Peto je pet rana na Bogu,
Na Hristosu našem,
Hristos nam je dao svijeta,
Sam Bog dovijeka.
Bog je nama u pomoći,
Hristos telu daje moći.
Četvrto je četir' evangelista,
Ivan, Luka, Marko, Matija,
Treće je tri patrijarka obrnarka,
Dvi su stambule Hristosove,
Sam Bog jedini,
Koji nas čuva i brani,
Od svake lude stvari,
Budi Bog s nami.“
„Kaž', dijete, što je deseto?“
„Deset je Božjih zapovijedi,
Deveto je koruš anđelovski,
Osmera su nebesa,
Sedmo je sedam radosti i žalosti,
Prečiste Blažene Djevice Marije,
Šesto je šest voda kameni',

Peto je pet rana na Bogu,
Na Hristosu našem,
Hristos nam je dao svijeta,
Sam Bog dovijeka.
Bog je nama u pomoći,
Hristos telu daje moći.
Četvrto je četir' evangelista,
Ivan, Luka, Marko, Matija,
Treće je tri patrijarka obrnarka,
Dvi su stambule Hristosove,
Sam Bog jedini,
Koji nas čuva i brani,
Od svake lude stvari,
Budi Bog s nami.“
„Kaž', dijete, što je jedanaesto?“
„Jedanaesto je jedanaest milih udova,
Deset je Božjih zapovijedi,
Deveto je koruš anđelovski,
Osmera su nebesa,
Sedmo je sedam radosti i žalosti,
Prečiste Blažene Djevice Marije,
Šesto je šest voda kameni',
Peto je pet rana na Bogu,
Na Hristosu našem,
Hristos nam je dao svijeta,
Sam Bog dovijeka.
Bog je nama u pomoći,
Hristos telu daje moći.
Četvrto je četir' evangelista,
Ivan, Luka, Marko, Matija,
Treće je tri patrijarka obrnarka,
Dvi su stambule Hristosove,
Sam Bog jedini,
Koji nas čuva i brani,
Od svake lude stvari,
Budi Bog s nami.“
„Kaž', dijete, što je dvanaesto?“
„Dvanaest je apostola,
Jedanaesto je jedanaest milih udova,
Deset je Božjih zapovijedi,
Deveto je koruš anđelovski,

Osmera su nebesa,
Sedmo je sedam radosti i žalosti,
Prečiste Blažene Djevice Marije,
Šesto je šest voda kameni',
Peto je pet rana na Bogu,
Na Hristosu našem,
Hristos nam je dao svijeta,
Sam Bog dovijeka.
Bog je nama u pomoći,
Hristos telu daje moći.
Četvrto je četir' evangelista,
Ivan, Luka, Marko, Matija,
Treće je tri patrijarka obrnarka,
Dvi su stambule Hristosove,
Sam Bog jedini,
Koji nas čuva i brani,
Od svake lude stvari,
Budi Bog s nami.“
„Kaž, dijete, što je trinaesto?“
„Trinaesto je sam Bog jedini,
Budi Bog s nami,
Koji nas čuva i brani,
Od svake lude stvari,
Budi Bog s nami!“

„Jedinstvo“ zapisano u Martinskoj Vesi Lijevoj (Sisak) potpuno se razlikuje od ranijih primjera. Jednom započeto „Jedinstvo“ nije se smjelo prekinuti sve dok se nije izmolilo do kraja, jer bi „... to bila grehota“:

Prva je ura te noći,
Da se Marija veseli,
Da se Marija veseli,
S anđeli si.
Anđeli lepo pevaju,
Tebe, Marijo, krunaju,
Krunaju, krunaju višni Bog,
Svetlom nebom,
Isus je mali pa je svet,
On je otkupil celi svet
Svojom krvju.
Dragi Isuse, otkupi mene od greja,

Oprosti mi greje,
Preslatko srce Isusovo,
Slatko srce Marijino,
Sveto Trojstvo i dar Duh sveti,
Smiluj mi se.
Druga je ura te noći,
Da se Marija veseli,
Da se Marija veseli,
S anđeli si.
Anđeli lepo pevaju,
Tebe, Marijo, krunaju,
Krunaju, krunaju višni Bog,
Svetlom nebom,
Isus je mali pa je svet,
On je otkupil celi svet
Svojom krvju.
Dragi Isuse, otkupi mene od greja,
Oprosti mi greje,
Preslatko srce Isusovo,
Slatko srce Marijino,
Sveto Trojstvo i dar Duh sveti,
Smiluj mi se.
Treća je ura te noći,
Da se Marija veseli,
Da se Marija veseli,
S anđeli si.
Anđeli lepo pevaju,
Tebe, Marijo, krunaju,
Krunaju, krunaju višni Bog,
Svetlom nebom,
Isus je mali pa je svet,
On je otkupil celi svet
Svojom krvju.
Dragi Isuse, otkupi mene od greja,
Oprosti mi greje,
Preslatko srce Isusovo,
Slatko srce Marijino,
Sveto Trojstvo i dar Duh sveti,
Smiluj mi se.
Četrta je ura te noći,
Da se Marija veseli,

Da se Marija veseli,
S anđeli si.
Anđeli lepo pevaju,
Tebe, Marijo, krunaju,
Krunaju, krunaju višni Bog,
Svetlom nebom,
Isus je mali pa je svet,
On je otkupil celi svet
Svojom krvju.
Dragi Isuse, otkupi mene od greja,
Oprosti mi greje,
Preslatko srce Isusovo,
Slatko srce Marijino,
Sveto Trojstvo i dar Duh sveti,
Smiluj mi se...
Dvanajsta je ura te noći,
Da se Marija veseli,
Da se Marija veseli,
S anđeli si.
Anđeli lepo pevaju,
Tebe, Marijo, krunaju,
Krunaju, krunaju višni bog,
Svetlom nebom,
Isus je mali pa je svet,
On je otkupil celi svet
Svojom krvju.
Dragi Isuse, otkupi mene od greja,
Oprosti mi greje,
Preslatko srce Isusovo,
Slatko srce Marijino,
Sveto Trojstvo i dar Duh sveti,
Smiluj mi se.

Nakon što se dođe do broja 12, molitva se završi ovako:

Zdravo, Marija, milosti puna,
Na glavi ti rajska kruna,
Zvezdama si okićena,
U mesecu obuvana,
A u suncu odevena,
Na nebesa uzvišena.

Svetim Trojstvom okrunjena,
Moli za nas milosti puna,
Gospodin s tobom,
Blagosloven plod utrobe tvoje Isus!

Nakon ovoga moli se „Slava Ocu...“ i time se „Jedinstvo“ završava.

“Jedinstvo”
(Fieldwork material from Croatia)

Dražen Nožinić

Summary

In the period from 1986 to 1991 fieldwork research was carried out in the territory of Croatia, in the scope of which the data about the funerary rites of the Croats, Serbs, Czechs, Slovaks, Lemka, and Hungarians were collected. On that occasion a number of ways in which a gravely ill person would be given a kind of relief and his dying would be sped up were noted down. Among one fraction of the Croats (in the territories of Lika, Kordun, Banija, Pokuplje by Petrinja, Pokuplje and Posavina by Sisak, southwestern Slavonija) and only in one case among the Serbs (in Uštica by Novska), it was noted down that, for that particular purpose, a special kind of prayer was prayed by a gravely ill person entitled “Unity.” The paper presents fourteen variants of the folk prayer which had the purpose of helping a gravely ill person either to die or to recuperate.

Keywords: “Jedinstvo”, folk prayer, funerary customs, facilitating death, Croatia.

Дражен Нојинић / Dražen Nožinić
Независни истраживач / Independent Researcher
E-mail: drazen58@hotmail.com
<https://orcid.org/0009-0006-7168-4536>

Примљено/Received: 25. 9. 2024.
Прихваћено/Accepted: 27. 9. 2024.